

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ННІМП ДЗВО «Університет
менеджменту освіти»

11 вересня 2025 року, протокол № 7

Голова вченої ради ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

В. В. Супрун

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
(ОК 11 – Методологія наукових досліджень)**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А1 Освітні науки

Освітня кваліфікація: магістр освітніх, педагогічних наук

Київ – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» циклу обов'язкових освітніх компонент зі спеціальності складена відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи. Андрагогіка» спеціальності А1 Освітні науки галузі знань А Освіта.

Автор-укладач робочої програми навчальної дисципліни:

Н. О. Приходькіна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (протокол № 1 від 3 вересня 2025 р.)

Затверджено вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (протокол № 7 від 11 вересня 2025 р.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, освітній рівень, спеціальність</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
		<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань: А Освіта Спеціальність: А1 Освітні науки Освітньо-професійна програма: Педагогіка вищої школи. Андрагогіка	Навчальна дисципліна циклу обов'язкових освітніх компонентів
		Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	1
		Семестр
		1
		Лекції
		4
		Практичні, семінарські
		4
Самостійна робота		
112		
Вид контролю		
екзамен		

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та аудиторної роботи заочної форми навчання становить 7% / 93%.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: формування у магістрантів системи теоретичних знань та практичних умінь щодо методологічних засад організації та проведення наукових досліджень в галузі освіти, розвиток дослідницьких компетентностей, а також готовності до самостійної науково-дослідної діяльності.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з основними поняттями, принципами та концепціями методології наукових досліджень;
- формування системи знань про методологічні підходи та методи наукового пізнання в галузі освіти;
- розвиток здатності до планування, організації та проведення наукових досліджень;
- опанування методами збору, обробки та інтерпретації емпіричних даних;
- формування навичок оформлення результатів наукових досліджень відповідно до вимог академічної доброчесності;

– розвиток критичного мислення та здатності до наукового аналізу педагогічних явищ і процесів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади організації та проведення наукових досліджень в галузі освіти, принципи та методи наукового пізнання, логіка та структура дослідницького процесу, а також вимоги до оформлення та презентації результатів наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувачі вищої освіти мають набути **загальних компетентностей (ЗК)**:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

В процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають набути **фахових компетентностей (СК)**:

- СК1. Здатність аналізувати та систематизувати наукові джерела, критично оцінювати наукову інформацію.
- СК5. Здатність здійснювати наукове дослідження у сфері освіти, застосовувати якісні та кількісні методи.
- СК8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.
- СК9. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності у науковій та освітній діяльності.

Здобувачі вищої освіти повинні отримати наступні очікувані **програмні результати навчання**:

- РН1. Критично осмислювати та аналізувати наукові концепції, теорії, підходи до організації освітнього процесу, систематизувати, узагальнювати та використовувати здобуту інформацію.
- РН4. Проектувати та організовувати освітній, дослідницький процеси з використанням інноваційних технологій.
- РН8. Здійснювати наукове дослідження у сфері освіти, аналізувати та інтерпретувати отримані результати, презентувати їх науковій спільноті.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Методологічні основи наукового дослідження.

Наука як система знань та форма суспільної свідомості. Поняття методології та її рівні (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Принципи наукового пізнання: об'єктивність, системність, детермінізм, розвиток, єдність теорії та практики. Класифікація наук. Особливості наукового пізнання в галузі освіти. Парадигми наукового дослідження: позитивістська, інтерпретативна, критична, конструктивістська. Наукова картина світу та її еволюція. Категоріальний апарат наукового дослідження.

Тема 2. Логіка та структура наукового дослідження.

Етапи наукового дослідження. Формулювання проблеми, визначення об'єкта та предмета дослідження. Мета, завдання та гіпотеза дослідження. Наукова новизна та практичне значення. Теоретичні та емпіричні рівні дослідження. Поняттєво-категоріальний апарат дослідження. Концептуалізація та операціоналізація понять. Планування та проектування наукового дослідження. Вибірка та генеральна сукупність. Пілотне дослідження.

Тема 3. Методи наукового дослідження в освіті.

Класифікація методів наукового дослідження. Теоретичні методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, конкретизація, моделювання, системний аналіз. Емпіричні методи: спостереження, опитування (анкетування, інтерв'ю), тестування, педагогічний експеримент, контент-аналіз, метод експертних оцінок. Кількісні та якісні методи дослідження. Змішані методи дослідження. Вибір методів відповідно до мети та завдань дослідження. Валідність та надійність методів дослідження.

Тема 4. Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження.

Сутність та види педагогічного експерименту: констатувальний, формувальний, контрольний. Планування та організація педагогічного експерименту. Незалежні та залежні змінні. Контрольна та експериментальна групи. Внутрішня та зовнішня валідність експерименту. Етичні аспекти проведення педагогічного експерименту. Інформована згода учасників. Фіксація та протоколювання результатів експерименту. Типові помилки при проведенні педагогічного експерименту.

Тема 5. Обробка, аналіз та інтерпретація результатів дослідження.

Методи математичної статистики в педагогічних дослідженнях. Описова статистика: міри центральної тенденції, міри варіабельності. Перевірка гіпотез: параметричні та непараметричні критерії. Кореляційний та факторний аналіз. Програмне забезпечення для обробки даних. Якісний аналіз даних: кодування, категоризація, тематичний аналіз. Візуалізація результатів дослідження: таблиці, діаграми, графіки. Інтерпретація та узагальнення результатів дослідження.

Тема 6. Оформлення результатів наукових досліджень та академічна доброчесність.

Вимоги до оформлення наукових робіт (магістерська робота, наукова стаття, тези доповіді). Структура магістерської роботи. Бібліографічний опис та оформлення списку використаних джерел (ДСТУ 8302:2015). Оформлення цитат та посилань. Наукова публікація: види, структура, вимоги. Наукометричні бази даних та індекси цитування. Академічна доброчесність: поняття, принципи, форми порушення (плагіат, фальсифікація, фабрикація). Системи перевірки на плагіат. Етика наукового дослідження. Презентація результатів дослідження на наукових конференціях та семінарах.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем		Кількість годин			
		усього	у тому числі		
			л	с	с/р
Тема 1.	Методологічні основи наукового дослідження	20	-	-	20
Тема 2.	Логіка та структура наукового дослідження	20	-	-	20
Тема 3.	Методи наукового дослідження в освіті	20	2	-	18
Тема 4.	Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження	20	-	2	18
Тема 5.	Обробка, аналіз та інтерпретація результатів дослідження	20	-	2	18
Тема 6.	Оформлення результатів наукових досліджень та академічна доброчесність	20	2	-	18
Всього		120	4	4	112

5. ТЕМИ ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№	Теми лекційних занять	Зміст лекційних занять	Год.
1	Методи наукового дослідження в освіті	1) Класифікація методів наукового дослідження. 2) Теоретичні методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, конкретизація, моделювання. 3) Емпіричні методи: спостереження, опитування, тестування, педагогічний експеримент. 4) Кількісні та якісні методи дослідження. 5) Змішані методи дослідження. 6) Валідність та надійність методів дослідження. 7) Вибір методів відповідно до мети та завдань дослідження.	2
2	Оформлення результатів наукових досліджень та академічна доброчесність	1) Вимоги до оформлення наукових робіт. 2) Структура магістерської роботи. 3) Бібліографічний опис та оформлення списку використаних джерел (ДСТУ 8302:2015). 4) Оформлення цитат та посилань. 5) Наукова публікація: види, структура, вимоги. 6) Наукометричні бази даних та індекси цитування. 7) Академічна доброчесність: поняття, принципи, форми порушення. 8) Системи перевірки на плагіат. 9) Етика наукового дослідження. 10) Презентація результатів дослідження.	2

6. ТЕМИ ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Теми практичних занять	Зміст семінарських занять	Год.
1	Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження	1) Види педагогічного експерименту. 2) Планування та організація експерименту. 3) Незалежні та залежні змінні. 4) Контрольна та експериментальна групи. 5) Внутрішня та зовнішня валідність. 6) Етичні аспекти проведення експерименту. Практичні вправи: 1. Розробка програми педагогічного експерименту для магістерського дослідження. 2. Аналіз прикладів педагогічних експериментів з наукових статей. 3. Визначення змінних, формування вибірки, вибір критеріїв оцінювання.	2
2	Обробка, аналіз та інтерпретація	1) Описова статистика: міри центральної тенденції та варіабельності.	2

	результатів дослідження	<p>2) Перевірка гіпотез: параметричні та непараметричні критерії.</p> <p>3) Кореляційний аналіз.</p> <p>4) Якісний аналіз даних: кодування, категоризація.</p> <p>5) Візуалізація результатів дослідження.</p> <p>Практичні вправи:</p> <p>1. Обробка даних педагогічного дослідження за допомогою MS Excel / SPSS.</p> <p>2. Побудова таблиць, діаграм та графіків за результатами дослідження.</p> <p>3. Інтерпретація статистичних результатів та формулювання висновків.</p> <p>4. Обговорення типових помилок при аналізі даних.</p>	
--	-------------------------	--	--

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема 1

- 1) Складіть порівняльну таблицю основних наукових парадигм (позитивістська, інтерпретативна, критична, конструктивістська), вказавши їх ключові характеристики, методологічні принципи та сфери застосування в освітніх дослідженнях.
- 2) Розробіть ментальну карту рівнів методології наукового дослідження (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний) з прикладами для кожного рівня.
- 3) Напишіть есе на тему «Роль методології у забезпеченні якості наукового дослідження в галузі освіти» (2500–3000 слів) з використанням не менше 10 наукових джерел.
- 4) Проаналізуйте 5 наукових статей з фахових видань та визначте, яку методологічну парадигму обрали автори. Обґрунтуйте свою відповідь.
- 5) Складіть термінологічний словник ключових понять курсу (не менше 40 термінів) із зазначенням першоджерел.
- 6) Проведіть критичний аналіз методологічних засад одного з класичних педагогічних досліджень (на вибір). Визначте сильні та слабкі сторони обраного методологічного підходу.
- 7) Розробіть анкету для вивчення ставлення магістрантів до науково-дослідної діяльності. Обґрунтуйте вибір типів запитань.
- 8) Створіть інфографіку, що відображає історичну еволюцію методологічних підходів у педагогічних дослідженнях.
- 9) Підготуйте презентацію (15–20 слайдів) на тему «Сучасні тенденції розвитку методології педагогічних досліджень».
- 10) Порівняйте особливості методологічних підходів до дослідження освітніх явищ у вітчизняній та зарубіжній науковій традиції.

Тема 2

- 1) Сформулюйте тему, мету, об'єкт, предмет, завдання та гіпотезу власного магістерського дослідження. Обґрунтуйте актуальність обраної теми.
- 2) Розробіть концептуальну модель власного наукового дослідження, відобразивши логіку та послідовність етапів.

- 3) Складіть огляд літератури (literature review) з теми вашого дослідження, використовуючи не менше 20 джерел.
- 4) Проведіть операціоналізацію ключових понять вашого дослідження. Визначте індикатори та показники для кожного поняття.
- 5) Розробіть детальну програму дослідження, включаючи план-графік, ресурсне забезпечення, очікувані результати.
- 6) Проаналізуйте 3 автореферати дисертацій з обраної проблематики. Визначте спільне та відмінне в їх методологічних засадах.
- 7) Складіть таблицю відповідності завдань дослідження та методів, що використовуються для їх вирішення.
- 8) Розробіть критерії та показники для оцінювання ефективності педагогічного явища, що досліджується у вашій магістерській роботі.
- 9) Підготуйте обґрунтування вибірки для вашого дослідження: визначте генеральну сукупність, тип вибірки, її обсяг.
- 10) Створіть план пілотного дослідження та опишіть очікувані результати його проведення.

Тема 3

- 1) Розробіть комплекс діагностичних методик для вашого магістерського дослідження. Обґрунтуйте вибір кожної методики.
- 2) Складіть порівняльну характеристику кількісних та якісних методів дослідження, визначивши переваги та обмеження кожної групи.
- 3) Розробіть протокол спостереження для дослідження конкретного педагогічного явища. Обґрунтуйте вибір параметрів.
- 4) Створіть опитувальник (анкету) для вашого дослідження (не менше 25 запитань різних типів). Перевірте його на валідність.
- 5) Проаналізуйте 5 наукових статей, визначте методи дослідження, що використовувались, та оцініть їх адекватність.
- 6) Розробіть програму контент-аналізу навчально-методичних документів з обраної проблематики.
- 7) Складіть програму інтерв'ю з експертами з теми вашого дослідження (10–15 запитань). Обґрунтуйте логіку запитань.
- 8) Проведіть порівняльний аналіз методів збору емпіричних даних (спостереження, анкетування, інтерв'ю, тестування) за критеріями: надійність, валідність, трудомісткість, доступність.
- 9) Розробіть процедуру методу експертних оцінок для вашого дослідження: визначте критерії відбору експертів, розробіть анкету, опишіть процедуру обробки результатів.
- 10) Створіть методичні рекомендації щодо застосування змішаних методів дослідження в педагогіці.

Тема 4

- 1) Розробіть детальну програму педагогічного експерименту для вашого магістерського дослідження, включаючи: мету, завдання, гіпотезу, змінні, етапи, очікувані результати.
- 2) Складіть порівняльну таблицю видів педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний) за ключовими характеристиками.
- 3) Проаналізуйте 3 наукові публікації, в яких описано педагогічний експеримент. Визначте сильні та слабкі сторони експериментальних планів.

- 4) Розробіть форму інформованої згоди учасників дослідження відповідно до етичних вимог.
- 5) Створіть протоколи для фіксації результатів педагогічного експерименту (не менше 3 різних форм).
- 6) Складіть перелік типових загроз внутрішній та зовнішній валідності педагогічного експерименту та запропонуйте способи їх мінімізації.
- 7) Розробіть критерії та рівні оцінювання ефективності педагогічного експерименту.
- 8) Проведіть аналіз помилок в описах педагогічних експериментів (використайте реальні статті) та запропонуйте шляхи їх виправлення.
- 9) Підготуйте доповідь на тему «Етичні дилеми в педагогічному експерименті» з прикладами з наукової практики.
- 10) Розробіть програму квазіексперименту для ситуації, коли рандомізація неможлива. Обґрунтуйте свій вибір.

Тема 5

- 1) Проведіть статистичну обробку навчальних даних (надає викладач або використайте дані власного дослідження) з використанням описової статистики.
- 2) Виконайте перевірку статистичної гіпотези за допомогою критерію Стьюдента або хі-квадрат. Оформіть результати у вигляді таблиць та графіків.
- 3) Проведіть кореляційний аналіз двох змінних. Інтерпретуйте результати та сформулюйте висновки.
- 4) Побудуйте діаграми та графіки за результатами педагогічного дослідження (не менше 5 різних видів візуалізації). Обґрунтуйте вибір типу візуалізації.
- 5) Проведіть якісний аналіз тексту інтерв'ю з використанням методу кодування та категоризації.
- 6) Порівняйте можливості програмного забезпечення для обробки даних (MS Excel, SPSS, JASP, Statistica). Складіть порівняльну таблицю.
- 7) Розробіть алгоритм обробки та аналізу даних для вашого магістерського дослідження.
- 8) Проаналізуйте типові помилки інтерпретації статистичних результатів у педагогічних дослідженнях (на прикладі 5 наукових статей).
- 9) Підготуйте розділ «Результати дослідження» для вашої магістерської роботи з відповідним статистичним обґрунтуванням.
- 10) Створіть навчальну інструкцію щодо використання MS Excel для базової статистичної обробки даних педагогічного дослідження.

Тема 6

- 1) Оформіть список використаних джерел (не менше 50 позицій) для вашого магістерського дослідження відповідно до ДСТУ 8302:2015.
- 2) Підготуйте наукову статтю за результатами вашого дослідження відповідно до вимог фахового видання.
- 3) Розробіть тези доповіді на наукову конференцію за матеріалами вашого дослідження.
- 4) Складіть анотацію до магістерської роботи українською та англійською мовами.
- 5) Проведіть аналіз вимог до публікацій у 5 фахових виданнях з обраної спеціальності. Складіть порівняльну таблицю.
- 6) Підготуйте презентацію (15–20 слайдів) для захисту магістерської роботи.

- 7) Проведіть перевірку фрагменту тексту вашої роботи на академічну доброчесність. Складіть звіт.
- 8) Розробіть чек-лист для самоперевірки оформлення магістерської роботи.
- 9) Проаналізуйте наукометричні показники 5 вітчизняних та 5 зарубіжних наукових журналів з педагогіки. Складіть порівняльну таблицю.
- 10) Створіть методичні рекомендації для магістрантів щодо дотримання академічної доброчесності при підготовці наукових робіт.

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Методологічні основи наукового дослідження

Варіант А: Аналітичне есе

Проаналізуйте еволюцію методологічних парадигм у педагогічних дослідженнях. Порівняйте позитивістську, інтерпретативну та критичну парадигми з точки зору їх внеску у розвиток освітніх наук. Обсяг: 3000–3500 слів.

Варіант Б: Критичний огляд

Оберіть 5 наукових статей з методології педагогічних досліджень (останні 5 років) з міжнародних баз даних. Складіть критичний огляд методологічних підходів та визначте перспективні напрями для української освітньої науки.

Варіант В: Концептуальна карта

Розробіть детальну концептуальну карту методологічних засад наукового дослідження в освіті. Відобразіть рівні методології, наукові парадигми, принципи та підходи. Підготуйте презентацію з поясненням (15–20 слайдів).

Варіант Г: Історико-порівняльний аналіз

Дослідіть розвиток методології наукових досліджень в освіті від позитивізму до постнекласичної науки. Визначте ключові парадигмальні зсуви та спрогнозуйте перспективи розвитку в умовах цифровізації.

Тема 2. Логіка та структура наукового дослідження

Варіант А: Дослідницький проєкт

Розробіть повну програму наукового дослідження з обраної педагогічної проблеми, включаючи: обґрунтування актуальності, понятійний апарат, методологічну базу, план-графік, очікувані результати.

Варіант Б: Порівняльний аналіз

Проаналізуйте логіку побудови 3 успішних магістерських робіт або дисертацій з педагогіки. Визначте спільні закономірності та індивідуальні особливості структурної організації досліджень.

Варіант В: Методологічне обґрунтування

Підготуйте розгорнуте методологічне обґрунтування вашого магістерського дослідження. Визначте та обґрунтуйте вибір наукових підходів, принципів, методів.

Варіант Г: Рецензія

Підготуйте наукову рецензію на магістерську роботу (обирає викладач). Оцініть коректність формулювання наукового апарату, відповідність структури, обґрунтованість висновків.

Тема 3. Методи наукового дослідження в освіті

Варіант А: Методичне портфоліо

Розробіть комплект діагностичного інструментарію для вашого дослідження: анкети, бланки спостережень, протоколи інтерв'ю, тестові завдання. Обґрунтуйте вибір кожного інструменту.

Варіант Б: Дослідницький практикум

Проведіть пілотне дослідження з використанням розроблених інструментів серед 10–15 респондентів. Проаналізуйте результати, виявіть недоліки інструментарію, запропонуйте корективи.

Варіант В: Аналітичний огляд

Здійсніть огляд методів дослідження, що застосовуються у сучасних педагогічних дослідженнях (на основі аналізу 15–20 статей). Визначте найбільш поширені та найбільш інноваційні підходи.

Варіант Г: Методична розробка

Розробіть навчально-методичний посібник для магістрантів «Як обрати методи дослідження для магістерської роботи» (20–30 сторінок).

Тема 4. Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження

Варіант А: Проектування експерименту

Розробіть детальну програму педагогічного експерименту для вашого дослідження з повним обґрунтуванням: етапи, змінні, вибірка, критерії, очікувані результати.

Варіант Б: Критичний аналіз

Проаналізуйте 5 описів педагогічних експериментів з наукових статей. Визначте типові помилки, загрози валідності, етичні аспекти. Запропонуйте рекомендації щодо покращення.

Варіант В: Етична експертиза

Розробіть пакет документів для етичної експертизи педагогічного дослідження: інформована згода, протокол етичної комісії, опис заходів захисту учасників.

Варіант Г: Порівняльне дослідження

Порівняйте практику проведення педагогічних експериментів у вітчизняній та зарубіжній науковій традиції. Визначте спільне, відмінне, перспективи запозичення кращого досвіду.

Тема 5. Обробка, аналіз та інтерпретація результатів дослідження

Варіант А: Статистичний практикум

Проведіть повну статистичну обробку даних педагогічного дослідження (можна використати дані власного дослідження або навчальні дані): описова статистика, перевірка гіпотез, кореляційний аналіз.

Варіант Б: Якісний аналіз

Проведіть якісний аналіз даних: виконайте тематичний аналіз 5–10 інтерв'ю або текстових документів. Продемонструйте процес кодування, категоризації, виявлення тем.

Варіант В: Інструкція

Створіть покрокову інструкцію з обробки даних педагогічного дослідження у програмі MS Excel або JASP з прикладами та скріншотами.

Варіант Г: Візуалізація

Підготуйте комплект візуалізацій (таблиці, графіки, діаграми) за результатами педагогічного дослідження. Обґрунтуйте вибір типу візуалізації для кожного виду даних.

Тема 6. Оформлення результатів наукових досліджень та академічна доброчесність

Варіант А: Наукова публікація

Підготуйте наукову статтю за результатами вашого дослідження для фахового видання (10–15 сторінок). Дотримуйтесь вимог конкретного журналу.

Варіант Б: Академічна доброчесність

Розробіть навчальний тренінг з академічної доброчесності для студентів магістратури (4 години). Включіть теоретичні блоки, кейси, практичні вправи.

Варіант В: Бібліографічний практикум

Оформіть список використаних джерел для вашої магістерської роботи (50+ позицій) відповідно до ДСТУ 8302:2015. Включіть різні типи джерел: монографії, статті, електронні ресурси, зарубіжні видання.

Варіант Г: Презентація дослідження

Підготуйте повний пакет матеріалів для захисту магістерської роботи: доповідь, презентація, роздатковий матеріал, відповіді на потенційні запитання.

9. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

- 1) Наука як система знань та форма суспільної свідомості. Функції науки.
- 2) Поняття методології наукового дослідження та її рівні.
- 3) Принципи наукового пізнання: об'єктивність, системність, детермінізм.
- 4) Парадигми наукового дослідження: позитивістська, інтерпретативна, критична.
- 5) Особливості наукового пізнання в галузі освіти.
- 6) Категоріальний апарат наукового дослідження.
- 7) Класифікація наук. Місце педагогіки в системі наук.
- 8) Етапи наукового дослідження.
- 9) Формулювання проблеми наукового дослідження.
- 10) Визначення об'єкта та предмета дослідження.
- 11) Мета, завдання та гіпотеза наукового дослідження.
- 12) Наукова новизна та практичне значення дослідження.
- 13) Теоретичні та емпіричні рівні дослідження.
- 14) Концептуалізація та операціоналізація понять у дослідженні.
- 15) Планування та проектування наукового дослідження.
- 16) Вибірка та генеральна сукупність. Типи вибірок.
- 17) Пілотне дослідження: мета, завдання, організація.
- 18) Теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція.
- 19) Теоретичні методи: абстрагування, конкретизація, моделювання, системний аналіз.
- 20) Емпіричні методи: спостереження, його види та організація.
- 21) Емпіричні методи: опитування (анкетування, інтерв'ю), їх переваги та обмеження.
- 22) Тестування як метод дослідження. Вимоги до тестів.
- 23) Педагогічний експеримент: сутність, види, організація.
- 24) Контент-аналіз та метод експертних оцінок.
- 25) Кількісні методи дослідження та їх застосування в освіті.
- 26) Якісні методи дослідження: особливості та сфера застосування.
- 27) Змішані методи дослідження (mixed methods).
- 28) Валідність та надійність методів дослідження.
- 29) Констатувальний, формувальний та контрольний етапи педагогічного експерименту.
- 30) Планування педагогічного експерименту: незалежні та залежні змінні.
- 31) Контрольна та експериментальна групи. Рандомізація.
- 32) Внутрішня та зовнішня валідність експерименту.
- 33) Етичні аспекти проведення педагогічного дослідження.
- 34) Інформована згода учасників дослідження.
- 35) Типові помилки при проведенні педагогічного експерименту.
- 36) Описова статистика: міри центральної тенденції та варіабельності.
- 37) Перевірка статистичних гіпотез: параметричні критерії.
- 38) Перевірка статистичних гіпотез: непараметричні критерії.

- 39) Кореляційний аналіз у педагогічних дослідженнях.
- 40) Факторний аналіз: сутність та можливості застосування.
- 41) Якісний аналіз даних: кодування, категоризація, тематичний аналіз.
- 42) Візуалізація результатів дослідження: таблиці, діаграми, графіки.
- 43) Інтерпретація та узагальнення результатів дослідження.
- 44) Програмне забезпечення для обробки даних.
- 45) Вимоги до оформлення магістерської роботи.
- 46) Структура та зміст магістерської роботи.
- 47) Бібліографічний опис та оформлення списку джерел (ДСТУ 8302:2015).
- 48) Оформлення цитат та посилань у науковій роботі.
- 49) Наукова стаття: види, структура, вимоги до оформлення.
- 50) Тези наукової доповіді: структура та вимоги.
- 51) Наукометричні бази даних (Scopus, Web of Science) та індекси цитування.
- 52) Академічна доброчесність: поняття, принципи, нормативне забезпечення.
- 53) Плагіат: види, способи виявлення, відповідальність.
- 54) Фальсифікація та фабрикація даних у науковому дослідженні.
- 55) Системи перевірки на академічну доброчесність.
- 56) Вимоги до наукових публікацій у фахових виданнях.
- 57) Презентація результатів дослідження на наукових конференціях.
- 58) Стандарти оформлення наукових робіт відповідно до міжнародних вимог (APA, Harvard тощо).
- 59) Логіка побудови наукової доповіді для захисту магістерської роботи.
- 60) Сучасні тенденції розвитку методології педагогічних досліджень.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Дисципліна «Методологія наукових досліджень» реалізується через комплексне поєднання різноманітних методів навчання, що забезпечують як теоретичну підготовку, так і формування практичних дослідницьких навичок магістрантів.

У процесі викладання активно використовуються словесні методи, серед яких центральне місце посідають лекції, що розкривають фундаментальні концепції методології наукових досліджень. Важливу роль відіграють навчальні дискусії, які дозволяють здобувачам обмінюватися думками щодо методологічних підходів, критично аналізувати наукові дослідження, розвивати навички наукової аргументації.

Наочні методи навчання реалізуються через використання мультимедійних презентацій, демонстрацію прикладів оформлення наукових робіт, візуалізацію статистичних даних та результатів досліджень.

Практична складова навчання передбачає широке застосування дослідницьких вправ та проектних завдань. Здобувачі мають можливість розробляти програми власних досліджень, апробувати методи збору та обробки даних, оформлювати результати наукової роботи. Особлива увага приділяється аналізу наукових публікацій, рецензуванню наукових текстів, роботі з наукометричними базами даних.

Самостійна робота здобувачів є ключовою складовою навчального процесу. Вона включає підготовку програми магістерського дослідження, розробку діагностичного інструментарію, роботу з науковою літературою, оформлення бібліографічних описів. Це сприяє розвитку навичок самоорганізації, критичного мислення та наукової рефлексії.

Для підтримки мотивації та інтересу до навчання використовуються інтерактивні методи: мозковий штурм, аналіз кейсів з наукової практики, групові дискусії щодо етичних

аспектів досліджень, взаємне рецензування. Це стимулює пізнавальну активність здобувачів та формує культуру наукової комунікації.

Освітній процес забезпечується технічним обладнанням, включаючи мультимедійні засоби, доступ до наукометричних баз даних, програмне забезпечення для статистичної обробки даних та перевірки на плагіат.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення здобувачів оцінюються на основі Положення про екзамен та заліки у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту та психології».

Поточний контроль здійснюється упродовж семестру під час проведення лекційних, семінарських занять, виконання самостійної роботи (міжсесійного періоду) та оцінюється сумою набраних балів за всіма темами. Контроль академічної успішності охоплює поточну успішність з урахуванням якості виконання індивідуальних завдань, а також передбачає підсумкові показники якості відповідей здобувачів на питання підсумкового тесту.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи: методи усного контролю: індивідуальне опитування, активність на практичних заняттях; методи письмового контролю: виконання індивідуальних завдань, тестування; підсумкове письмове тестування.

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Загальна (остаточна) кількість балів вираховується сумарно: бали поточного контролю – 60 плюс екзаменаційний бал – 40. Максимальна кількість балів – 100.

Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати наукові дослідження, оцінювати їх методологічну коректність;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення у процесі розв'язання практичних завдань;
- вміння оформлювати результати наукового дослідження відповідно до встановлених вимог.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі:

- 0% – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки;
- 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	добре
68–74	D	задовільно
60–67	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Схема нарахування балів

Відвідування лекцій – 2 бали за 1 лекційне заняття ($2 \times 2 = 4$ бали)

Активність здобувача освіти на семінарських заняттях – 8 балів за одне семінарське заняття ($8 \times 2 = 16$ балів)

Виконання самостійної роботи (по 1 завданню на вибір з 1, 3, 4, 5 тем; по 2 завдання на вибір з 2 та 6 тем) – 5 балів за 1 індивідуальне завдання ($5 \times 8 = 40$ балів)

Екзамен – 40 балів

Поточний контроль										Екзамен	Всього
Тема 1	Тема 2	Тема 3		Тема 4		Тема 5		Тема 6		40	100
СР	СР	Л	СР	С	СР	С	СР	Л	СР		
5	10	2	5	8	5	8	5	2	10		

Л – відвідування лекцій

С – активність здобувача освіти на семінарському занятті

СР – виконання самостійної роботи

Умови відпрацювання пропущених занять

Відпрацювання всіх пропущених занять є умовою допуску до іспиту. Заняття мають бути відпрацьовані заздалегідь, у день іспиту відпрацьовувати пропущені заняття не можна.

Способи відпрацювання занять (один варіант на Ваш вибір):

1. Розробити презентацію на 15–20 слайдів з теми пропущеного заняття; додати до презентації окремим файлом супровідний текст зі списком літератури.

2. На основі опрацьованого матеріалу теми пропущеного заняття сформулювати 20 тестових питань різних видів (тести на встановлення відповідності (4 шт.), на виключення зайвого (4 шт.), на визначення понять (4 шт.), на встановлення аналогії (4 шт.), а також питання з відкритою відповіддю (4 шт.)).

3. Виконати індивідуальне завдання в гугл-класі.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бібліографічне посилання (загальні правила складання) відповідно до ДСТУ 8302:2015, запровадженого в дію в Україні 01.07.2016 : метод. рек. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-

- ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. С. В. Карпенко ; відп. за вип. О. М. Штангей. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 19 с. https://www.uaredactor.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/metod.rec_dstu2015.pdf
2. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г., Флока Л.В., Горячова О.О. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 160 с. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10160/1/978-620-0-61809-2.pdf>
 3. Дранус Л. С. Методичні рекомендації з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» : методичні рекомендації / Л. С. Дранус, О. Ю. Стоян. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 48 с. <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/555/1/Дранус%20Л.%20С.%20Метод.%20рек.%20з%20дисц.%20Методологія%20наук.%20досліджень.%20Вип.%20356.pdf>
 4. Ковтун Н. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для магістрантів спеціальності 033 Філософія денної форми навчання. Житомир, 2024. https://eprints.zu.edu.ua/39719/7/Ковтун%20Н_%20Навч_метод_%20посіб_%20МНД_2_4.pdf
 5. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для студентів економічного факультету спеціальності 8.03050501 «Управління персоналом і економіка праці» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»/ укладач Олійник Н.Ю. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 105 с. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1962/Oliinyk-N.D.-Metodolohiia-naukovykh-doslidzhen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 6. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ: ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
 7. Татяничков А.О. Методологія наукових досліджень: навчально-методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія». Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 114 с. <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c39c077e-c026-4137-9676-e4399d4dbe0c/content>

Додаткова

1. Академічна доброчесність як складник забезпечення якості наукових досліджень / Г. Марчук та ін. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 9(27). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-9\(27\)-841-854](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-9(27)-841-854)
2. Бойко І. Комунікативна компетентність в контексті сучасних освітніх стандартів та наукових досліджень. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2024. № 22. С. 216–230. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.22.2024.320159>
3. Бороздих Н., Пономаренко Л. Етапи еволюції системи оцінки наукових досліджень. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 11(29). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11\(29\)-1142-1160](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-1142-1160)
4. Бочаріна Н., Білозуб А. Еволюція наукових досліджень творчого потенціалу особистості. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2024. № 10(52). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10\(52\)-1113-1124](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10(52)-1113-1124)
5. Браславська О. Організація наукових досліджень в умовах цифрової трансформації: методологічні підходи та перспективи застосування. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 6(52). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6\(52\)-181-192](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6(52)-181-192)
6. Візнюк І., Долинний С., Долинна А. сучасні тенденції методології наукових психолого - педагогічних досліджень. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience*

- Problems*. 2025. № 75. С. 115–126. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2025-75-115-126>
7. Генеза і зміст міждисциплінарної галузі наукових досліджень: міжнародний досвід / А. Ткаченко та ін. *Education. Innovation. Practice*. 2024. Т. 12, № 6. С. 73–79. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650x-vol12i6-011>
 8. Гетьман І. А., Держевецька М. А. Успішна презентація як важливий інструмент для популяризації наукових досліджень. 2025. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14794275>
 9. Гринчак Н., Лазоренко Л. Методи наукових досліджень. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2024. № 10(52). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10\(52\)-462-472](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-10(52)-462-472)
 10. Лазоренко Л., Гринчак Н. Моделювання як метод наукових досліджень. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 11(39). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11\(39\)-295-303](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-11(39)-295-303)
 11. Новікова Н. Обґрунтування вибору методу наукових досліджень. *Наукові перспективи (naukovi perspektivi)*. 2025. № 6(60). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-538-545](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-538-545)
 12. Основи наукових досліджень. Oktan print, 2024. URL: <https://doi.org/10.46489/ondnp-24-12>
 13. Форостян О., Соколова Г., Башавець Н. Методологічні засади сучасних наукових досліджень: тенденції та перспективи розвитку. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 9(49). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9\(49\)-2099-2109](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-2099-2109)
 14. Харківська А., Прокопенко А. Етика наукових досліджень в умовах війни: академічна доброчесність у вищій освіті. *Освітні обрії*. 2025. Т. 59, № 2. С. 99–102. URL: <https://doi.org/10.15330/obrii.59.2.99-102>
 15. Чорній О. Наративна компетентність як предмет наукових досліджень. *Вісник Національного університету оборони України*. 2024. С. 190–199. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-81-5-190-199>
 16. Шрам Т. В. Методи наукових досліджень в обліку: поняття та характеристика. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 6 (15). С. 332–336. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.15-52>
 17. Panok V., Kulish T. Результати і перспективи наукових досліджень відділення психології та спеціальної педагогіки напн україни. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. 2025. Т. 7, № 1. С. 1–12. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7129>